

scheme allows to carry out multiple training of specialists of hotel branch in the conditions of dynamic changes in the market of hotel services.

Key words: hotel economy, professional education, training of specialists, program, practical and theoretical preparation.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2013 р.

Стаття прийнята до друку 31.05.2013 р.

Рецензент – кандадит педагогічних наук, доцент Щука Г. П.

УДК 371.134:379.85(71)

І. В. Сандовенко

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ТУРИСТСЬКОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ ПРОФЕСІОНАЛІВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ. ДОСВІД УНІВЕРСИТЕТУ БРОК (ОНТАРІО, КАНАДА)

Сталий розвиток є ключовим визначальним питанням нашого часу і розуміється скоріше як еволюційний або перехідний процес, а не кінцевий пункт. Сприяння переходу суспільства до сталого розвитку вимагає знання і розуміння, отриманого завдяки раніше неіснуючим науковим підходам.

Конференція ЮНЕСКО «Вища освіта у XXI столітті: підходи і практичні заходи» задекларувала, що вища освіта та наукові дослідження в наш час виступають як найважливіші компоненти культурного, соціально-економічного і екологічно стабільного розвитку людини, співтовариств і націй. Значний вклад у вирішення екологічних проблем, зокрема, у справі активізації екологічної освіти та виховання вніс Всесвітній Саміт з екотуризму, що у 2002 р. відбувся у Квебеку (Канада).

Канада має значні перспективи розвитку екологічного туризму, який представлений розгорнутою системою Охоронних Природних Територій, що є однією із найбільш досконалих на Північноамериканському континенті [1, с. 107]. За визначенням Консультативної Ради Канади з навколишнього середовища: *«Екотуризм – вид туризму, пов'язаний із пізнанням природи та спрямований на збереження екосистем при повазі інтересів місцевого населення».*

За умов пріоритетного розвитку природо-орієнтованого туризму в Канаді, зі зростанням ролі туризму в задоволенні рекреаційних і інтелектуальних потреб людей, все більш актуальними постають проблеми збереження навколишнього середовища. Університети, виконуючи свою місію у сприянні сталому розвитку, звертаються до вирішення цих проблем. За даними «Звіту про конкурентоспроможність туристичної галузі 2011» Всесвітнього економічного форуму, у категорії «Освіта і практична підготовка» Канада займає 4 місце у світі [2, с. 154].

На увагу заслуговує досвід університетів провінції Онтаріо. У 2009 р. виконавчими керівниками університетів був створений і представлений уряду Онтаріо документ «Зобов'язання сталого розвитку». Інноваційну програму на ступінь бакалавра гуманітарних наук напрямку «Менеджмент туризму та туристських послуг» за спеціалізацією «Туризм та навколишнє середовище» пропонує міждисциплінарна кафедра туризму і навколишнього середовища факультету суспільних наук Університету Брок [3]. Визнання і спроба примирити часто конкуруючі соціальні, економічні та екологічні імперативи – забруднення, втрата біорізноманіття, економічна нерівність, неприйнятні культурні зміни, які супроводжують туризм, знаходяться у центрі програми. Програма охоплює основні області менеджменту туризму, і разом з тим надає студентам розуміння довгострокових тенденцій розвитку галузі туризму у майбутньому та її місце в суспільстві.

Мета роботи дослідити моделі підготовки спеціалістів з екологічно сталого туризму Університету Брок. Дослідження дає можливість глибше зрозуміти розвиток теорії та практики освіти в галузі туризму, що визначає теоретико-педагогічну актуальність та доцільність дослідження.

Університет Брок розташований в біосферному заповіднику Ніагарський укіс, створеному з метою дослідити, як природні зони, сільськогосподарські угіддя, міста і парки можуть співіснувати на сталій основі. Ніагарський укіс – екосистема з домінуючим антропогенним чинником. Ніагарський водоспад – визначний об'єкт екологічної спадщини, який щороку відвідують мільйони туристів.

Заповідник визнаний ЮНЕСКО, і тут впроваджується програма «Людина і біосфера». Заповідник є великою та різноманітною навчальною аудиторією проста неба та науково-дослідним майданчиком для програм з туризму і навколишнього середовища.

В «Академічному плані для створення баз знань, залучення та трансформації Брок-2014» стан навколишнього середовища визнається в якості одного з ключових елементів майбутнього. Науковий підрозділ з екологічної сталості університету ставить за мету міждисциплінарні дослідження в галузі навколишнього середовища, природних ресурсів, сталого розвитку та соціально-екологічної стійкості [4]. Туризм та сталий розвиток – одна із основних тематичних областей досліджень.

Спільні інтереси в сфері практичного застосування теорії сталого розвитку в реальних контекстах та об'єднання зусиль професорсько-викладацького складу двох академічних підрозділів, Центру охорони навколишнього середовища і Туристички, сприяли створенню у 2006 р. міждисциплінарної кафедри туризму і навколишнього середовища.

Викладачі кафедри є фахівцями у своїх галузях і кваліфікованими спеціалістами з міждисциплінарних досліджень. Дослідження спрямовані на теорії й практики, інтеграцію науково-дослідної діяльності в процес викладання і вищу освіту, що сприяє

покращенню навчального процесу та дозволяє студентам творчо реалізувати свої наукові інтереси.

Викладачі дають студентам знання з бізнесу, екології, економіки, менеджменту і планування та розвитку туризму, маючи багатий досвід у викладанні та участі у суспільному житті. Наголос робиться на взаємодії людини і навколишнього середовища на всіх рівнях – місцевому, національному та міжнародному, і на інтеграції економічних, екологічних та соціально-політичних перспектив. Так, програма залучає студентів з їх місцевої громади, а також надає систематичні можливості для навчання за кордоном.

Навчальні програми розроблені для студентів, що планують свою кар'єру у туристичному адмініструванні, екологічному менеджменті, економічному розвитку, або плануванні у місцевих організаціях, транснаціональних корпораціях або муніципальних, провінційних та національних урядових установах [5].

В основі навчальних програм – концепція екологічно сталого туризму. На першому році навчання студентам читають річний вступний курс «Туризм, стійкий розвиток та навколишнє середовище»; курс знайомить з обраною сферою діяльності, надає основні визначення і поняття, та знайомить з поглядом на туризм через призму сталого розвитку. Студентам також пропонується низка елективних курсів: «Практична статистика», «Введення в канадський бізнес», «Бізнес та його оточення» тощо.

Впродовж другого року студенти здобувають ґрунтовні знання основоположних принципів і парадигм туризму і навколишнього середовища, їм також читається курс «Введення в методи дослідження в галузі туризму та охорони навколишнього середовища». Вивчаються такі профільні дисципліни: «Культура, спадщина і туризм», «Справедливість і екологічне мислення», «Екологічно раціональні бізнес-операції в сфері туризму», «Природний туризм», «Екосистеми з домінуючим антропогенним чинником», «Збереження біорізноманіття», «Стале комплексне управління відходами».

По закінченню другого року навчання студенти можуть продовжити навчання на здобуття ступеня з основної спеціальності, або у разі досягнення високих академічних показників, їм може бути рекомендовано здобуття ступеня бакалавра з відзнакою з сильним компонентом дослідження. На третьому році навчання студенти розробляють проекти дослідження спеціалізованих питань або завдань, з наголосом на визначенні проблеми, окресленні сфери діяльності, підготовку звітів, спілкування, та офіційну презентацію. Вивчаються міждисциплінарні аналіз та синтез, що дозволяє глибше розкрити науково-дослідний потенціал студента. Міжнародні навчальні програми включають семестр за кордоном або літній міжнародний елективний курс; також діє університетська програма обміну. Індивідуальні дослідження, спільні наукові дослідження і польові дослідження у країні

і за кордоном спрямовані на розвиток критичних та аналітичних здібностей, навичок проведення якісних та кількісних досліджень.

Студенти повинні отримати 1 кредит з профільних дисциплін: «Планування та розвиток туризму», «Екологічний менеджмент», «Туризм і водні екосистеми», «Стратегічне планування програм в області екотуризму», «Екологічно безпечний транспорт», «Планування на основі екосистемного підходу», «Сталий розвиток і складні адаптивні системи». 1 кредит з курсів: «Міжнародний туризм», «Глобальні конвенції з навколишнього середовища і розвитку», «Глобальні проблеми туризму і навколишнього середовища», «Гендерні питання та навколишнє середовище». 1 кредит з курсів: «Функціональне управління з питань сталого туризму», «Брендинг туристичних дестинацій», «Прийняття управлінських рішень у сфері сталого туризму».

На четвертому році навчання за програмою на ступінь бакалавра з відзнакою студентам пропонується *груповий дослідницький проект* або *дипломна робота під керівництвом викладача*. Профільні дисципліни зосереджені на темах, актуальних для сталого туризму: історичні, сучасні та майбутні теми в туризмі та еволюційні теорії розвитку. Вивчаються дисципліни: «Етика туризму», «Сталий сільський туризм», «Кроскультурні перспективи туризму та навколишнього середовища», «Екологічна спадщина», «Туризм, секс і здоров'я» [5].

Основні форми більшості занять – лекції, дослідження, обговорення, дискусії, семінари, класи, практичні заняття, консультації.

Дослідження показало, що міждисциплінарний характер навчальних програм дає можливість студенту критично оцінити професійний вибір, сприяє самореалізації студента як особистості.

Впровадження програм з екологічно сталого розвитку туризму сприяє досягненню таких освітніх цілей, як професійна підготовка конкурентоздатних спеціалістів сфери туризму та морально-етичний розвиток суспільства.

Список використаної літератури

1. Самойленко А. А. Географія туризма: учеб. пособие [Монографія]. За ред. Н.Г. Ничкало – Ростов н/Д: «Феникс», 2006. – 368 с. **2. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2011: Focus on Moving beyond the Downturn – World Economic Forum, Geneva, 2011 – 531 pp.** **3. University** study programs in Canada [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aucc.ca/canadian-universities/study-programs>. **4. Brock 2014: Knowledge, Engagement, Transformation. An Academic Plan for Brock University** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.brocku.ca/webfm_send/804. **5. Department of Tourism and Environment** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.brocku.ca/social-sciences/undergraduate-programs/tourism-environment>.

Сандовенко І. В. Екологізація туристської освіти у підготовці професіоналів для сталого розвитку індустрії туризму. Досвід Університету Брок (Онтаріо, Канада)

В роботі досліджується програма підготовки спеціалістів з екологічно сталого туризму Університету Брок (Канада). Визнання і спроба примирити часто конкуруючі соціальні, економічні та екологічні імперативи – забруднення, втрата біорізноманіття, економічна нерівність, неприйнятні культурні зміни, які супроводжують туризм, знаходяться у центрі програми. Програма охоплює основні області менеджменту туризму, разом з тим, надає студентам розуміння довгострокових тенденцій розвитку галузі туризму у майбутньому та її місце в суспільстві.

Ключові слова. Екологічно сталий розвиток туризму, міждисциплінарні дослідження, академічна програма ступеня бакалавра з сталого розвитку туризму, природне навчальне середовище.

Сандовенко И. В. Экологизация туристского образования в подготовке профессионалов для устойчивого развития индустрии туризма. Опыт Университета Брок (Онтариио, Канада)

В работе исследуется программа подготовки специалистов по экологически устойчивому туризму Университета Брок провинции Онтариио Канады. Попытка примирить часто конкурирующие социальные, экономические и экологические императивы – загрязнение, потеря биоразнообразия, экономическое неравенство, неприемлемые культурные изменения, сопровождающие туризм, находятся в центре программы, предоставляя студентам понимание долгосрочных тенденций развития отрасли туризма в будущем и ее место в обществе.

Ключевые слова. Экологически устойчивое развитие туризма, междисциплинарные исследования, академическая программа степени бакалавра по устойчивому развитию туризма, естественная учебная среда.

Sandovenko I. V. Ecologization of Tourism Education in Preparing Professionals for the Sustainable Development of the Tourism Industry. Experience of Brock University (Ontario, Canada)

Sustainable development is one of the key issues nowadays and means a transitional or evolutionary process rather than a destination. Facilitating the transition of society towards sustainable development requires knowledge and understanding gained from previously non-existent scientific approach. The study of the Tourism and Environment undergraduate program offered by Brock University (Ontario, Canada) showed how the scientific, educational potential of universities may be used to address the significant ethical and scientific issues in order to ensure sustainable development of the tourism industry. Recognition and attempt to reconcile often contradicting social, economic and environmental imperatives – pollution, loss of biodiversity, economic inequality, unacceptable cultural changes that accompany tourism – are in the center of the program at issue. A Bachelor of

Arts (Honours) degree and a Bachelor of Arts (Major) in Tourism and Environment, both of which are four-year programs, designed for students who plan a career in the tourism administration, environmental management, economic development and planning in the local, multinational corporations or municipal, provincial and national government agencies. The interdisciplinary research, common interests of the faculty in practical application of the theory of sustainable development in real contexts, natural learning environment, and advancing nature of learning contribute to the achievement of educational and training purposes.

Key words. Ecologically sustainable tourism development, interdisciplinary research, the Tourism and Environment undergraduate program, natural learning environment.

Стаття надійшла до редакції 30.04.2013 р.

Стаття прийнята до друку 31.05.2013 р.

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Сорокіна Г. О.

УДК [378.011.3-057.1:338.48](560)

І. І. Семенова

СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ В ТУРЕЧЧИНІ

В умовах сьогодення у світі простежується стрімке зростання ролі міжнародного туризму. Таке становище обумовлене позитивними впливами індустрії на розвиток світової економіки та економічних систем окремих держав. За умов ефективного управління вітчизняна сфера туризму спроможна забезпечити позитивну динаміку економічного розвитку України. Але в наш час існує низка проблем національного туризму, серед яких особливе місце займає питання якісної професійної підготовки фахівців галузі. Одним із шляхів вирішення зазначеної проблеми є звернення до провідних ідей зарубіжного досвіду. У цьому контексті можна представити значний перелік країн, що становлять інтерес для вітчизняної туристської науки. Однією з таких країн є Туреччина, що пропонує якісні та відносно недорогі туристські послуги, які задовольняють запити середнього українського споживача та є доступними для нього. Географічне положення та рівень розвитку економіки Туреччини виявляються дещо схожими з характеристиками нашої країни, що вказує на подібні умови розвитку туристської сфери. Сучасна турецька політика спрямована на ефективну організацію сектору туризму та його забезпечення кваліфікованими фахівцями. З огляду на вищенаведене виявляється доцільним провести аналіз досвіду Туреччини з питань туристської освіти з метою його творчого використання в